

Sociālā aprūpētāja profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – sociālais aprūpētājs.
2. Profesijas kods – 3412 01.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – ceturtais profesionālās kvalifikācijas līmenis.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:

– sociālais aprūpētājs plāno sociālās aprūpes pakalpojumus personām, kurām vecuma vai veselības stāvokļa dēļ ir grūtības sevi aprūpēt un nodrošināt pamatvajadzības; atbilstoši klienta vēlmēm un vajadzībām nosaka sociālās aprūpes pakalpojumu kompleksa vai atsevišķu pakalpojumu nepieciešamību; organizē un veic sociālās aprūpes pakalpojumu sniegšanu; novērtē, kā mainās klienta iespējas aprūpēt sevi, un attiecīgi maina sociālās aprūpes pakalpojumu kompleksa apjomu un saturu; novērtē klientu apmierinātību ar sociālās aprūpes pakalpojumiem.

Sociālais aprūpētājs strādā sociālo pakalpojumu sniedzēju institūcijās, kas nodrošina sociālās aprūpes pakalpojumus, vai ir pašnodarbinātais.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja ievērot sociālās aprūpes ētiskos un juridiskos aspektus.
2. Spēja ievērot darba gaitā iegūtās informācijas konfidencialitāti.
3. Spēja ievērot sociālā aprūpētāja profesionālo darbību reglamentējošos normatīvos aktus.
4. Spēja strādāt saskaņā ar vispārējām cilvēktiesībām.
5. Spēja veicināt klienta līdzdarbību sociālās aprūpes procesā.

6. Spēja novērtēt darba vidi un veidot to drošu.
7. Spēja novērtēt klienta personību.
8. Spēja pielietot teorētiskās zināšanas praksē.
9. Spēja sadarboties un strādāt komandā.
10. Spēja novērtēt klienta pašaprūpes spējas.
11. Spēja veikt pētījumus sociālās aprūpes jomā.
12. Spēja pārvaldīt valsts valodu un sazināties divās svešvalodās.
13. Spēja piesaistīt brīvprātīgos un citas atbalsta personas.
14. Spēja konsultēt sociālās aprūpes procesā iesaistītās personas.
15. Spēja identificēt klienta veselības problēmas.
16. Spēja atbalstīt klienta pielāgošanos sociālajai un fiziskajai videi.
17. Spēja uzņemties atbildību.
18. Spēja koordinēt un vadīt.
19. Spēja lietot informācijas tehnoloģijas savas darbības veikšanai.
20. Spēja nodrošināt darba tiesisko attiecību normu ievērošanu.
21. Spēja nodrošināt darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Noteikt klientam nepieciešamās palīdzības formas.
2. Novērtēt klienta pamatvajadzības un funkcionālās spējas.
3. Novērtēt klienta pašaprūpes spējas.

4. Izvēlēties klienta vēlmēm un vajadzībām atbilstošus sociālās aprūpes veidus.
5. Izstrādāt sociālās aprūpes plānus, grafikus.
6. Organizēt sociālo aprūpi dažādām personu grupām institūcijā un personas dzīvesvietā.
7. Veidot profesionālās attiecības ar klientiem, radot aprūpei labvēlīgus apstākļus.
8. Veicināt klienta dzīves kvalitātes nepazemināšanos.
9. Identificēt klienta un sociālajā vidē esošos resursus, piesaistīt tos.
10. Pielietot jaunas tehnoloģijas sociālajā aprūpē.
11. Analizēt un novērtēt sociālās aprūpes procesu.
12. Novērtēt un analizēt sociālās aprūpes pakalpojuma kvalitāti un klienta apmierinātību ar sniegto pakalpojumu.
13. Dokumentēt savu profesionālo darbību.
14. Pārzināt un pielietot ar sociālā aprūpētāja profesiju saistītos normatīvos aktus.
15. Pārvaldīt valsts valodu.
16. Pārvaldīt vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī.
17. Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.
18. Pielietot saziņas prasmes un sadarboties ar citiem speciālistiem.
19. Sniegt pirmo palīdzību.
20. Vākt, apkopot, analizēt, apstrādāt informāciju par klientu.
21. Risināt konfliktsituācijas.
22. Pielietot informācijas tehnoloģijas un pārzināt un izmantot datu bāzes.

23. Ievērot darba tiesisko attiecību noteikumus.

24. Ievērot darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības noteikumus.

25. Prast komunicēt ar klientiem ar dažāda veida uztveres un komunikācijas grūtībām.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:

- 1.1. Eiropas Savienības pamattiesību harta un Eiropas Sociālā harta;
- 1.2. sociālekonomiskie procesi Latvijā;
- 1.3. valsts sociālās politikas veidošanas un īstenošanas pamatprincipi;
- 1.4. valsts pārvaldes darbības principi;
- 1.5. sociālās izolācijas cēloņi, sekas un iespējamie risinājumi sabiedrībā;
- 1.6. sociālā statistika.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:

- 2.1. Latvijas Republikas normatīvie akti sociālās drošības jomā;
- 2.2. sociālo institūciju funkcionēšanas mehānisms;
- 2.3. sociālās aprūpes vēsture Latvijā un pasaulē;
- 2.4. jaunāko tehnoloģiju attīstība sociālajā aprūpē;
- 2.5. dažādu (sociālo, ekonomisko, vides u.c.) faktoru mijiedarbība un ietekme uz indivīdu;
- 2.6. sociālā darba pamatprincipi;
- 2.7. sociālās rehabilitācijas pamatprincipi;
- 2.8. sociālās palīdzības pamatprincipi;
- 2.9. profesionālās rehabilitācijas pamatprincipi;
- 2.10. vispārīgā, attīstības, personības un sociālā psiholoģija;
- 2.11. invaliditāte un tās veidi;
- 2.12. normalizācijas principi un invaliditātes sociālais modelis;
- 2.13. brīvprātīgo kustība Latvijā;
- 2.14. profesionālie termini valsts valodā un divās svešvalodās;
- 2.15. ANO Konvencija „Par cilvēku ar invaliditāti tiesībām”.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

- 3.1. starpinstitucionālās un straprofesionālās komandas darbības principi;

- 3.2. sociālā ētika, reliģija;
- 3.3. uztura mācība;
- 3.4. vispārējās cilvēktiesības;
- 3.5. sociālās aprūpes pakalpojumu veidi;
- 3.6. sociālā aprūpētāja profesionālās darbības standarts;
- 3.7 sociālās aprūpes procesa dokumentēšana un sociālās aprūpes plāni;
- 3.8. sociālās aprūpes organizēšana;
- 3.9. cilvēku ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem sociālās aprūpes specifika;
- 3.10. valsts valoda;
- 3.11. divas svešvalodas saziņas līmenī;
- 3.12. datorzinības;
- 3.13. veselības stāvokļa izmaiņu novērtēšana;
- 3.14. profesionālās paš aizsardzības mehānismi sociālās aprūpes praksē;
- 3.15. darba aizsardzība;
- 3.16. stresa un konfliktu vadība;
- 3.17. darba tiesiskās attiecības;
- 3.18. sociālās aprūpes pakalpojumu kvalitātes novērtēšana;
- 3.19. pirmā palīdzība;
- 3.20. vides aizsardzība;
- 3.21. personīgā higiēna;
- 3.22. komunikācijas veidi ar cilvēkiem ar dažāda veida komunikācijas barjerām;
- 3.23. ergonomija;
- 3.24. tehniskie palīg līdzekļi, to izmantošana aprūpes veikšanai un klienta neatkarības nodrošināšanai.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Klientu pamatvajadzību izvērtēšana.	1.1.novērtēt klienta fizisko un garīgo veselības stāvokli, klienta personību; 1.2.identificēt klienta pašaprūpes spējas; 1.3.diagnosticēt klienta pamatvajadzību trūkumu; 1.4.izvērtēt klienta vēlmes un sociālās aprūpes pakalpojumu nepieciešamību.
2. Klienta sociālās aprūpes pakalpojuma plānošana un organizēšana.	2.1.nodrošināt klientam iespējami īsu lēmuma pieņemšanas un pakalpojuma sākšanas laiku; 2.2.noteikt sociālās aprūpes pakalpojumu kompleksa vai atsevišķu pakalpojumu nepieciešamību; 2.3.noteikt klienta sociālajā aprūpē iesaistītās personas; 2.4.sadarbībā ar klientu, sastādīt individuālu sociālās aprūpes plānu, atbilstoši klienta sociālās aprūpes vajadzībām; 2.5.individuālās sociālās aprūpes plānā noteikt sociālās aprūpes mērķi, uzdevumus, konkrētus sociālās aprūpes pakalpojumus, resursus un izpildes termiņus; 2.6.veicināt klienta līdzdalību sociālās aprūpes pakalpojuma izvēlē un saņemšanā; 2.7.slēgt sadarbības līgumu par sociālās aprūpes pakalpojuma saņemšanu; 2.8.iepazīstināt klientu ar turpmākās sociālās aprūpes gaitu un tajā iesaistītajām personām; 2.9.klienta interesēs sadarboties ar valsts un pašvaldību institūcijām, nevalstiskām un privātām organizācijām, kā arī reliģiskām organizācijām; 2.10.koordinēt un vadīt aprūpētāja profesionālo darbību; 2.11.sadarboties ar klienta ģimenes ārstu; 2.12.veikt starpnieka funkciju starp klientu un citiem pakalpojuma sniedzējiem; 2.13.dokumentēt klienta sociālās aprūpes gaitu.
3. Sociālā pakalpojuma	3.1.sekot klienta veselības stāvokļa izmaiņām;

novērtēšana.	3.2.sistemātiski novērtēt klienta apmierinātību ar sniegtajiem sociālās aprūpes pakalpojumiem; 3.3.novērtēt sociālās aprūpes kvalitāti; 3.4.izstrādāt priekšlikumus sociālās aprūpes pakalpojumu pilnveidošanai.
4. Vispārējo Cilvēktiesību un ētikas normu ievērošana un realizēšana praksē.	4.1.nodrošināt informācijas konfidencialitāti; 4.2.ievērot nediskriminējošu praksi.
5. Regulāra profesionālās kvalifikācijas celšana.	5.1.rūpēties par savas profesionālās kvalifikācijas uzturēšanu un paaugstināšanu; 5.2.piedalīties profesionālās pilnveides un tālākizglītības programmās.

Sociālā aprūpētāja profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs:

- Dace Erkena – LU P.Stradiņa medicīnas koledža, Sociālās aprūpes katedras vadītāja;
 Ārija Baltiņa – Latvijas Profesionālo sociālo un aprūpes darbinieku asociācija, prezidente;
 Anita Ābele – SDSPA „Attīstība”, programmas „Sociālā aprūpe” direktore;
 Dace Riņķe – Sociālās integrācijas valsts aģentūra, Sociālās aprūpes nodaļas vadītāja, sociālā darbiniece;
 Vēsma Priedīte – SAC „Rīga” filiāle „Pļavnieki”, direktore;
 Ina Ozola – LU P.Stradiņa medicīnas koledža, Sociālās aprūpes katedras izglītības metodiķe.

Sociālā aprūpētāja profesijas standarta eksperti:

- I.Alliks – Labklājības ministrija, valsts sekretāra vietnieks;
 J.Bundulis – Veselības ministrija, valsts sekretāra vietnieks veselības aprūpes un sabiedrības veselības jautājumos;
 M.Priede – Latvijas Pašvaldību savienība, ģenerālsekretāre;
 G.Anča – Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO, valdes priekšsēdētājs.